

tistega, kogar najprej srečajo na hišnem pragu, n. pr.

Dobro jutro, Bog đaj deklica,
Deklica pobožna poštena!
Mi ti hočemo sveto pesem peti
Od tega leta novega,

Od tega rojstva božjega.
Od letih svetih kraljev trelh,
Od letih svetih praznikov,
Ki nan je Bog dal včakati.
Zdravim, veselim vživati. (Dutovlje).

S. Rutar.

Varstvo pticam.

I.

Vsako jesen, ko se začnejo pomikati ptice selivke v gorkejšje kraje in na pomlad, ko prihajajo naši pernatí pevci nazaj, čujejo se ne le v raznih „društvih za varstvo ptic“, temveč po vseh krajih širne Avstrije upravičene tožbe o neznosnem počenjanji ptičarjev.*) Toda te tožbe ne pomagajo nič. Dokler visoke deželne vlade ne bodo sklenile trdne zveze k ohrani in obrambi ptičic, ne bode se tem nedostatkom prišlo v okom. V nekaterih kronovinah naše države, sosebno na Spodnjem Avstrijskem, dalje v Turčiji in Grškem, prav posebno pa v Italiji in severni Afriki se vsako leto vloví, umori in požije na milijone ptic pevk. Razven tega presega dandanes neumna šega že vse meje, kajti na tisoče in tisoče ptic se žrtvuje kot novošegni izdelek v kinč klobukov našega sicer nežnega, v tem oziru pa jako neusmiljenega ženskega spola. Da, vražji modi se je žrtvovalo že celo gnezdo z zarodom vred. V deželah okrog sredozemskega morja se pečá vse staro in mlado s ptičjim lovom in sicer jako marljivo skozi vse leto z raznimi sredstvi.

Tako početje dokazuje najbolj grozno zdivjanost in nevednost ljudstva, ob jednem tudi, da se je do sedaj v šolah še vse premalo intenzivno vplivalo na mladi čút prihodnjega zaroda. Res z začudenjem moramo opazovati cele vozove ptičjih kožic, katere se pošiljajo iz tropičnih krajev sem, s smehom gledamo ptičja gnezda po klobukih naših modernih dam in večkrat se dobi tudi pravi izraz za tako neumno

*) Ptičji lovci.

šego, toda nobenemu pa ne pride v glavo, da bi se postavil taki gnjusobi z vsemi postavnimi sredstvi v bran. V krajih med Ottakringom in Hütteldorfom in še v drugih krajih „Dunajskega gozda“ je lov na ptičje močno razvit. Jeden del plena se oddá prav po nizki ceni raznim ptičjim mešetarjem, drugi del, navadno babice (samice), se umori, z raznimi barvami kemično preustroji in potem modistinjam in drugim takim, kakeršnih je na Dunaji veliko število, prodá.

Kar je bilo povedano do sedaj, dokazuje dosti jasno, da se v našem sedanjem, največ materializmu udanem času ceni korist ptic veliko veliko premalo. Koliko uplivajo ptice na človeško naravo in njega blagost v materijalnem in нравstvenem oziru, se le prerado pregleda.

Nočem govoriti o neizmerni koristi, ki jo prinašajo ptice pevke našim vrtnarjem, gozdarjem in kmetovalcem s pokončavanjem škodljivih mrčesov, temveč pa hočem govoriti o vplivu ptic v нравstvenem oziru na čút, lepoto in naravo sosebno mestnim prebivalcem. Bodisi še tako lep gaj, če nima ljubeznjivih prebivalcev, ptičic, ni prikupljiv. Kako pust in prazen je gozd, zelen gaj, vrt, če ni čuti iz njega čivkanja in blagoglasnega petja naših pernatih ljubčekov. Dvakrat lepše se nam vidi v naravi vse, kedar se vrti nad nami žvrgoleči škrjanček. Nedvomno vpliva ptič, seveda le na prostem, na človeški čút vzgojevalno, vpliva na človeško dušo in spodbuja marsikoga k temeljitemu učenju živalstva sploh. Po večjih mestih so ravno ptice in cvetice oni pripomočki, s kojimi

se morajo razveseljevati prebivalci nad lepoto narave, da se ji čisto ne odtujijo. Toda ptice nam pa tudi niso le samo za razveseljevanje, one so človeku vzgled pri njegovem početju. Nobena stvarica, pravi Brehm, ne zna tako živeti, kot živi ptič, nobena druga stvarica ne zna porabiti svoj čas tako, kot on. Njemu je najdaljši dan komaj dosti dolg, najkrajša noč komaj dosti kratka; on hoče ves čas dobro, budno in veselo izmeriti. Zgodaj zjutraj se zbudijo iz kratkega spanja. Pri nekaterih ni moči opaziti, da delajo sploh kak razloček med dnevom in nočjo.

Kak vzgled vender za nas ljudi!

K temu npravstvenemu (etičnemu) opazovanju pristaviti hočem le še to, da se pokonča veliko jako koristnih ptic. posebno pevcev, tudi iz gole vraže, prazne vere in surovosti ljudij.

Da povem samo jeden vzgled, naj navedem, da se pŕeganja in pobija n. pr. tako koristen mravljinčar, tudi kozomolzek (Nachtschwalbe, Ziegenmelker) imenovan, le radi tega, ker leta, kakor praznovorno ljudstvo pripoveduje, po hlevih in molze krave in koze. In za kaj drugega ne pride on v hlev, kot samo zaradi tega, da lovi živini tako nadležne muhe in druge mrčese. Tako je še mnogo pernatih prijateljev med ptiči, kateri morajo vsled ogromne nevednosti ljudstva žalostno poginiti.

So pa še ptice, katere se nam vidijo, da so škodljive tu pa tam, od slučaja do slučaja. Saj ima vender vsako živo bitje svojo dobro in slabo stran, tako tudi ptič. Veliko število opazovalcev vidi na njem le dobro, veliko število pa le slabo stran. Veliko ptic, katere so se opazile od nekaterih natančnih opazovalcev kot škodljive, nam gotovo več koristijo, kot škodujejo. Saj je tako, kakor pri človeku, nekaterim se očitajo njih slaba dejanja, a lepih čednostij, kojih ima morda še več, pa ne vidijo.

Naj navedem vzgled za to. Vrabca popisujejo kaj radi, da je „prevzeten tat“ in „neznosen tovariš“. Ako primerjamo njegovo dobro stran s slabo natanko in

vestno, mora pritrditi vsak nepristransk opazovalec, da vrabec vrtom in kmetijstvu sploh več koristi, nego škoduje. Saj to lahko že razvidimo iz tega, ker redi vrabec svoje mlade, katere ima nič manj, kot trikrat v letu, samo le z žuželkami in s škodljivimi gosenicami, katere pobira po bližnjih sadnih vrtovih, travnikih in poljih.

Gosenice in bube od tako škodljivega zeljnega belina, kakor tudi hrošči so njegova najljubša hrana. Pri njegovi neizmerni požrešnosti se lahko misli, koliko število mrčesov pokonča vsako leto ta ptiček. Res se časi jeseni zapodi tudi v poljske pridelke, zoblje črešnje in se pridruži kokošim in golobom, da dobi pri njih dobro kosilce, toda ta škoda je tem manjša, ker je treba pomisliti, da so z njegovo pomočjo časi drugi pridelki toliko bogatejši.

Prav lahko bi torej vsprejeli tega ptiča tovariša — med druge koristne ptiče, kamor gotovo tudi spada. Če pa bi se katerikrat ravno preveč pomnožil, no naj bi se pa potem smel tudi decimirati, sosebno, ker daje ukusno meso. Po sedanjih zakonih pa, ker se vrabcu nikdar prizanesti ne sme, se naši ptičarji in morileci ne morejo kontrolirati, kajti v takem slučaju odgovori lahko vsak lakonično: Saj sem streljal vrabce; med tem, ko vsakdo z izgovorom, da samo vrabce lovi vse pobere, kar pride v njegovo mrežo ali pred puškino cev.

Na Spodnjem Avstrijskem je celó v zakonu za „varstvo ptic“ izrečno dovoljeno, da se smejo taki in jednaki ptiči kot n. pr. vrabec, dlesk, gozdni drozek, brinovka i. t. d. od 1. vel. srpana pa do 15. prosinca ali loviti ali pa takoj pobijati in prodajati v hrano. Jaz pa pravim, vse take ptice zaslužijo prizanašanja v vsih kronovinah tudi na Spodnjem Avstrijskem.

II.

Govoriti hočem sedaj še, s katerimi sredstvi lahko varujemo naše ptice. V prvi vrsti treba nam je mejnarodnega zakona za „varstvo ptic“. Le s takim zakonom

se bode prišlo v okom vsem preganjalcem nedolžnih živalic ne le pri nas, temveč povsod drugod.

V drugi vrsti morajo vsi posestniki zemljišč, gospodarji in gospodinje, kateri imajo vrtove, polja in gozde, bolj krotiti in paziti na svoje domače mačke, da celó zatirati jih morajo. Veliko maček navadno prebije celo poletje na prostem, na vrtih, polji, travnikih in se vrnejo še le pozno v jeseni nasičeni in mastni od ptičjih zaleg nazaj v domačo hišo. V tacem slučaju gospodar ne sme sprejeti mačke preveč prijazno, ker družega ne zasluži kot pogin radi svojih hudodelstev.

Nadalje naj bi dajali gospodarji in posestniki pri vsaki priliki pticam hrane po zimi in jim pripravljali po leti prostore za gnezda, pri kojim podjetji jih bodo gotovo rada podpirala „društva za varstvo ptic“ in druga oöologična društva. Taka gnezdišča se prav lahko pripravljajo iz za to odbranih vej po vrtih, gajih in logih, še celó po dvoriščih.

Tudi jagodato grmovje, kot jarebika, črni bezeg, belí trn vplivajo močno na ptice. S kratka skrbeti moramo bolj za njih kulturo.

Z ozirom na zadnji dve točki morejo vplivati prav dobro „društva za varstvo ptic“ takrat, kadar jim v to pripušćajo denarna sredstva, zato podpirajmo take korporacije!

Po mojih mislih bi moral biti vsakdo, ki ima le kakeršenkoli dobiček od svoje zemlje, tudi ud take družbe.

Z združenimi močmi pa naj bi vsi imenovani faktorji pazili strogo na vse ptičarje in jim posebno ob času, ko gnezdiyo, stopali najostrejše na noge.

Ta vodila pa bodo še le potem obrodila polno sadu, ako bodo k temu pripomogli ne le navedeni organi, temveč vsakdo. V tem zmislu se mora to poglavje o varstvu ptičev po vseh ljudskih, meščanskih in srednjih šolah pri vsaki priliki mladini na srce polagati.

Le z društvi, šolami, z javnimi predavanji in z dobrimi spisi se bode spremenil ta za naše ptice pevke tolikanj važen zakon v meso in kri vsega naroda.

Da bode imel ta zakon jedenkrat trdna tla, potlej pa se bodo obljudili naši travniki in gozdi zopet z našimi prijatelji ptički in povrnila se bode vsestranska korist in veselje zopet na naša polja.

Zato sklenem to razpravo z nujno prošnjo, naj bi vsi zato poklicani organi v zmislu te razprave skrbeli za vsestransko razširjenje „zakona za varstvo ptic“ in z trdnim zaupanjem skazovali svojo pomoč do brotno za človeka, usmiljeno pa za živali tudi v dejanji.

Jos. Petkovšek.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

H. Znižana vožnja po železnici za učence.

Da se omogoči ob železnici stanujočim otrokom obiskovanje kake oddaljene ljudske ali srednje šole, dovoljuje jim državna železnica za polovico znižano vožnjo. O tem razglašá c. kr. deželni šolski svet nastopni razpis:

Z. 2672.

Die k. k. Eisenbahnbetriebs-Direction in Villach hat mit der Zuschrift vom 21.

October 1. J. Z. 12196 anher mitgetheilt, dass mit 1. November l. J. für Schüler folgende geänderte Bestimmungen in Kraft treten:

„Zum halben Fahrpreise werden befördert: Schüler und Schülerinnen der Volk- und Bürgerschulen, der Untergymnasien und Unterrealschulen, sowie aller den genannten gleichzuhaltenden, das Öffentlichkeitsrecht genießenden Lehranstalten, fer-